

PROFESSIONAL FUTBOLCHILARNING IJARASINI HUQUQIY
TARTIBGA SOLISHNING BA'ZI JIHATLARI

Usmonaliyev Muslimbek Qurvonaliyevich

Toshkent davlat yuridik universiteti magistratura talabasi

Аннотация: Статья посвящена отдельным проблемным вопросам, связанным с временными переходами спортсменов в другой клуб на условиях «аренды», в российском футболе. Для их освещения необходимо раскрыть некоторые аспекты правового регулирования отношений по временным переходам футболистов на условиях «аренды».

Ключевые слова: переход (трансфер) футболистов, «аренда», профессиональный футбольный клуб, спорт, профессиональный футбол.

Annotation: The present article deals with certain problematic issues in Russian football connected with temporary transition of athletes from one club to another on terms of «lease». For their coverage it is necessary to reveal some aspects of the legal regulation of relations in the transition of football players on terms of «lease».

Keywords: transfer of football players; «lease»; professional football club; sport; professional football.

Annotatsiya: Maqola O'zbekiston futbolida sportchilarning boshqa klubga "ijara" asosida vaqtincha o'tkazilishi bilan bog'liq ayrim muammoli masalalarga bag'ishlangan. Ularni yoritish uchun futbolchilarning "ijara" shartlari bo'yicha vaqtinchalik transferlari bo'yicha munosabatlarni huquqiy tartibga solishning ayrim jihatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: futbolchilarning transferi, ijara, professional futbol klub, sport, professional klub.

O'yinchilarning transfer shakllaridan biri bu ularni boshqa klubga vaqtinchalik "ijara" asosida o'tkazishdir. Futbolchining ijarasi - bu sportchini bir klubdan boshqa bir klubga o'tkazishning o'ziga xos turi bo'lib, ushbu harakatining vaqtinchalik xususiyati bilan tavsiflanadi va "ijara" shartlari bo'yicha professional futbolchi va ikkita tegishli futbol klubi o'rtasida tuzilgan transfer shartnomasi asosida amalga oshirilishi tushuniladi. Ushbu turdagi transferlarni huquqiy tartibga solish xalqaro sport tashkilotlarining me'yoriy hujjatlari, milliy qonunchilik orqali amalga oshiriladi. Ta'kidlash joizki, umuman sportdagi va xususan, professional futboldagi "ijara" shartnomalari klublar transfer siyosatining ushbu sohasini huquqiy jihatdan tartibga solishning mukammalligiga shubha qilish uchun savollar va sabablar qoldirishi tabiiy holat hisoblanadi.

Futbolchilarni "ijara" shartlari bo'yicha vaqtincha ijaraga berish amaliyoti shuni

ko'rsatadiki, sportchilarni transfer qilish bo'yicha munosabatlarni tartibga soluvchi qoidalar futbol klublari bitim taraflari ikkala tomon uchun ham eng foydali bo'lgan tarzda kelishib olish imkonini beradi. Xususan, agar klub futbolchini "ijaraga" bersa, u holda, qoidaga ko'ra, shartnomada futbolchiga maosh to'lash tafsilotlari ko'rsatilgan bo'ladi va bu ijarachi klub o'yinchining maoshini to'liq to'laydi, lekin agar o'yinchi yaxshi darajada va katta maoshga ega bo'lsa, ijarachi klub va ijarachi klub ish haqini foizlarda birgalikda to'lash to'g'risida kelishib olishadi.

O'zbekiston futbol assotsiatsiyasi Ijroiya qo'mitasi Byurosining 2020-yil 31-dekabrda №1 sonli qarori bilan "Futbolchilar maqomi va transferi bo'yicha reglamenti" qabul qilingan bo'lib, ushbu reglament asosida mamlakatimizdagi futbol klublari transfer siyosatini amalga oshirila football transfer contractdi. Ushbu reglamentning 10-moddasiga asosan professional futbolchi uning o'zi va manfaatdor klublar o'rtasidagi yozma bitim asosida boshqa klubga ijaraga berilishi mumkin. Bu kabi istalgan ijara shartnomasi futbolchilarning boshqa klubga o'tish, shu jumladan, mashg'ulot kompensatsiyasi to'lovlari va birdamlik mexanizmi shartlarining yagona qoidalari bilan tartibga solinadi. Shunigdek, ushbu reglamentning 10.2. 5-moddaning 3-bandiga muvofiq ijaraning minimal davri bir ro'yxatdan o'tkazish davridan boshqa ro'yxatdan o'tkazish davrigacha bo'lgan oraliq vaqtni tashkil etadi. 10.3. Futbolchini ijara shartlarida qabul qilayotgan klub futbolchini ijaraga bergan klubning va bevosita manfaatdor futbolchining yozma ruxsatisiz uni uchinchi klubga topshirishga haqli emas.

Binobarin, mehnat qonunchiligida klub – "ijaraga beruvchi" sportchi bilan mehnat shartnomasini to'xtatib turish, klub – "ijaraga oluvchi"ga esa sportchi bilan muddatli mehnat shartnomasini tuzish ko'rsatma berilgan. Bu sportchi va eski klub o'rtasidagi huquq va majburiyatlarni amalga oshirishning to'xtatilishi va yangi klub bilan birga bo'lganlarning paydo bo'lishini anglatadi. Shu bilan birga, transfer shartnomasiga professional futbolchi "ijara" asosida transfer qilingan professional futbol klubi tomonidan tovon puli to'liq yoki qisman to'lash sharti, futbol klubi tomonidan yetkazilgan ish haqi xarajatlarini kiritish imkonini beradi. Bunga futbolchi - professional "ijara" shartlariga o'tadi. Bizning fikrimizcha, vaqtinchalik ijara munosabatlarini huquqiy tartibga solishda huquqiy ziddiyat va nizolarning oldini olish va bartaraf etish uchun zarur bo'lgan muayyan aniqlik mavjud emas. Ko'rib turganimizdek, bu munosabatlarni tartibga solish mehnat va fuqarolik huquqi tarmoqlari kesishmasida joylashgan. Ushbu munosabatlarni tartibga soluvchi mehnat me'yorlarining imperativ xususiyati tomonlarga bitim shartlarini mustaqil ravishda belgilash imkonini beradigan fuqarolik-huquqiy normalarning ixtiyoriyligi bilan birlashtiriladi. Biz yuqorida aytib o'tgan edik, zamonaviy bozor munosabatlari uchun va professional sportning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, bu juda tipik va maqbul bo'lishi mumkin, ammo faqat o'rganilayotgan munosabatlar subyektlarining

subyektiv huquqlarini buzmaydigan darajada. Keling, bunday qoidabuzarliklar mavjudligini tushunish uchun transfer bozori amaliyotiga murojaat qilaylik.

Shunday qilib, sport matbuoti "ijaraga olingan" futbolchilar hayotidan yangi va yangi epizodlarning noaniqligini qayta-qayta ta'kidlaydi. Masalan, huquqlari "Spartak"ga tegishli bo'lgan futbolchi Artem Dziuba RPLning 2013/14 yilgi mavsumini "Rostov" klubida ijara asosida o'tkazdi. Mavsum davomida sportchiga "Spartak" ga qarshi o'yinlarda ishtirok etish taqiqlangan, ya'ni. sportchining huquqlariga ega bo'lgan klubga qarshi. Bu holat bizni huquqiy nuqtai nazardan ko'proq qiziqtiradi. Bu yondashuvda albatta mantiq bor. Axir, kim o'z shogirdlarining sizga qarshi o'ynashini va hatto o'z o'yinlari bilan qimmatli ochkolarni olib qo'yishini xohlaydi. Bunday kelishuvlarga professional futbolda ko'plab misollar keltirish mumkin. Ammo bu holatda futbolchining o'zi manfaatlarini inobatga olinadimi, uning subyektiv huquqlari buziladimi? Ushbu vaziyat bilan bog'liq holda yana bir savol tug'iladi: Bundan kam muhim emas: futbolchining "ijarachi" klubiga qarshi o'yinlarda o'ynashini taqiqlash uchun qonuniy va asoslar bormi? Bundan tashqari, bunday taqiqlar fuqarolarning huquq va erkinliklarini, xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida mustahkamlangan, masalan, sportchining o'z mehnat qobiliyatini erkin tasarruf etish huquqini buzmaydimi?

Bizning holatda, sportchining o'z qobiliyatlari va imkoniyatlarini tasarruf etish erkinligi cheklanganga o'xshaydi. Oxir oqibat, o'yinlarda ishtirok etishni taqiqlash har doim ham sportchining o'zi bunday uchrashuvni o'tkazib yuborish istagi bilan mos kelmaydi va agar "ijara" shartnomasi taraflari bo'lgan futbol klublari masalani o'yinchining bunday o'yinda ishtirok etish imkoniyati uchun pul to'lashni hisobga olgan holda hal qilsa ham, o'yinchining o'zi ham qiziqish va istaklari unchalik e'tiborga olinmaydi. hisobga olib, va ko'pincha u umuman hisobga olinmaydi. Bunday cheklovlar sportchilar huquqlarining buzilishimi yoki bu mehnat faoliyatini tartibga solishning o'ziga xos xususiyatlari va xususiyatlarimi, degan savol bugungi kunda hal etilmagan.

Boshqa tomondan, futbol klublari - shartnoma taraflari ko'pincha "ijaraga olingan" futbolchining o'zi kelgan klubga qarshi o'yinlarda ishtirok etishiga ruxsat beradi. O'rganilayotgan vaziyat bizni sport sohasidagi munosabatlarni tartibga solishda qonun chiqaruvchining tizimli yondashuvi yo'qligiga va birinchi navbatda, qonun chiqaruvchining munosabatlarni tartibga solishga imperativ yondashuvi yo'qligiga yana bir bor ishonch hosil qiladi.

Agar uni ijaraga bergan klub futbolchining maoshini to'layotgan bo'lsa, unda bunday klubga "o'z gollari" (o'z xodimining gollari) kerak emasligi mantiqan to'g'ri. Bundan tashqari, bu nafaqat O'zbekiston amaliyoti, chunki futbolchiga vaqtinchalik emas, doimiy ish beruvchilari tomonidan pul to'lanadi va u "o'z" jamoasiga qarshi o'ynamaydi. Masalan, Angliya Premer-ligasi 3 qoidalarida qayd

etilishicha, chempionatda uning ro'yxatga olish kartasiga ega bo'lgan klubga qarshi "ijaraga olingan" futbolchi ketishga haqli emas. Bunga faqat kubok o'yinlarida ruxsat beriladi, oddiy mavsum o'yinlarida esa korporativ qonunlar "ijaraga olingan" futbolchilarning ular bilan doimiy shartnomalari bo'lgan klublarga qarshi o'yinlarda ishtirok etishini taqiqlaydi. Korporativ aktda bunday qoidalarining aniq belgilanishi, bizning fikrimizcha, ko'plab munozarali masalalarni ular paydo bo'lishidan oldin hal qiladi. Ushbu sohadagi munosabatlarni vositachilik qilishning fuqarolik-huquqiy mexanizmlari, birinchi navbatda, shartnoma erkinligi prinsipidan kelib chiqadi. Sport sohasidagi munosabatlarni tartibga solish va rivojlantirishning ijobiy tajribasi. Shu bilan birga, dispozitivlik ko'pincha muayyan qonunchilik asoslari bilan cheklanishi kerak, aks holda "erkin" tartibga solish "korporativ qonunbuzarlik" ga aylanishi mumkin.

Xususan, boshqa futbol klubiga o'tish maqomi to'g'risidagi RFU Nizomining 19-moddasi sportchining o'zi huquqidir: "Professional futbolchi "ijara" asosida vaqtinchalik o'ynash uchun boshqa futbol klubiga o'tish huquqiga ega" Shunday qilib, sportchini vaqtincha o'tkazish to'g'risidagi shartnomani ishlab chiqishda barcha muzokaralar uning bevosita ishtirokida amalga oshirilishi kerak. Nizomning o'sha moddasida shartnoma professional futbolchi va ikkita tegishli futbol klubi o'rtasida tuzilishi shartligi belgilab qo'yilgan.

Agar uch tomonlama kelishuv doirasida "ijaraga beruvchi" klubga qarshi o'yinlarda ishtirok etish yoki o'tirmaslikni sportchining o'zi hal qilsa, bizga to'g'riroq tuyuladi. Bunday holda, sportchi shartnoma tuzish bosqichida "o'z" jamoasiga qarshi o'ynashdan bosh tortishi mumkin, masalan, shaxsiy ishonchiga ko'ra, u o'zining "mahalliy" klubiga qarshi to'liq o'ynay olmaydi. Bu avvaliga shartnomada qayd etilgan futbolchining o'zi qarori bo'ladi. Xuddi shu holatda futbolchi "lizing beruvchi" klubga qarshi o'ynash istagini bildirsa, uning qarori ham shartnomada mustahkamlab qo'yiladi va shartnoma taraflaridan hech biri unga buni taqiqlashga haqli bo'lmaydi. Shu bilan birga, "ijaraga oluvchi" klub, agar bu shartnomada aks ettirilgan bo'lsa, "ijaraga beruvchi" klub foydasiga kompensatsiya to'lovlarini amalga oshirishga majbur bo'ladi. Shunday qilib, Shartnomaviy munosabatlar ko'p jihatdan tomonlarning har birining manfaatlarini aks ettiradi. Xususan, futbolchining huquqlari hurmat qilinadi, "ijaraga beruvchi" klub tovon puli (naqd pul to'lovi) oladi, "ijaraga oluvchi" klub naqd to'lovlarni amalga oshiradi va barcha o'yinlarda futbolchining mahorati va qobiliyatidan o'z manfaatlarini yo'lida foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, vaqtinchalik ish beruvchining manfaatlarini qondirish uchun sportchining "ijaraga beruvchi" klubiga qarshi o'yinlarda ishtirok etishi uchun kompensatsiya to'lovlarini to'lash majburiyati sportchining o'ziga yoki birdamlik uchun yuklanishi mumkin. u va u vaqtincha o'ynagan futbol klubi. Nizom va/yoki shartnomalarning bunday qoidalari to'liq asoslanadi va amaldagi qonun hujjatlariga zid emas. "ijaraga"

klubi kompensatsiya oladi (naqd pul to'lovi), "ijaraga oluvchi" klubi naqd pul to'laydi va barcha o'yinlarda o'yinchining mahorati va qobiliyatidan o'z manfaatlari yo'lida foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shu bilan birga, vaqtinchalik ish beruvchining manfaatlarini qondirish uchun sportchining "lizing beruvchi" klubiga qarshi o'yinlarda ishtirok etishi uchun kompensatsiya to'lovlarini to'lash majburiyati sportchining o'ziga yoki birdamlik uchun yuklanishi mumkin. u va u vaqtincha o'ynagan futbol klubi. Nizom va/yoki shartnomalarning bunday qoidalari to'liq asoslanadi va amaldagi qonun hujjatlariga zid emas. "ijaraga" klubi kompensatsiya oladi (naqd pul to'lovi), "ijaraga oluvchi" klubi naqd pul to'laydi va barcha o'yinlarda o'yinchining mahorati va qobiliyatidan o'z manfaatlari yo'lida foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, vaqtinchalik ish beruvchining manfaatlarini qondirish uchun sportchining "ijaraga beruvchi" klubiga qarshi o'yinlarda ishtirok etishi uchun kompensatsiya to'lovlarini to'lash majburiyati sportchining o'ziga yoki birdamlik uchun yuklanishi mumkin. u va u vaqtincha o'ynagan futbol klubi. Nizom va/yoki shartnomalarning bunday qoidalari to'liq asoslanadi va amaldagi qonun hujjatlariga zid emas. Shu bilan birga, vaqtinchalik ish beruvchining manfaatlarini qondirish uchun sportchining "ijaraga beruvchi" klubiga qarshi o'yinlarda ishtirok etishi uchun kompensatsiya to'lovlarini to'lash majburiyati sportchining o'ziga yoki birdamlik uchun yuklanishi mumkin. u va u vaqtincha o'ynagan futbol klubi. Nizom va shartnomalarning bunday qoidalari to'liq asoslanadi va amaldagi qonun hujjatlariga zid emas. Shu bilan birga, vaqtinchalik ish beruvchining manfaatlarini qondirish uchun sportchining "ijaraga beruvchi" klubiga qarshi o'yinlarda ishtirok etishi uchun kompensatsiya to'lovlarini to'lash majburiyati sportchining o'ziga yoki birdamlik uchun yuklanishi mumkin. u va u vaqtincha o'ynagan futbol klubi. Nizom va/yoki shartnomalarning bunday qoidalari to'liq asoslanadi va amaldagi qonun hujjatlariga zid emas.

Futbolchilarning "ijara" shartlari bo'yicha bir klubdan boshqasiga o'tishlari (transferlari) bilan bog'liq munosabatlarni huquqiy tartibga solish ko'plab savollarni qoldiradi, chunki vujudga kelayotgan huquqiy nizolar va ziddiyatlarning oldini olish va bartaraf etish uchun aniq aniqlik zarur emas. Boshqa futbol klubiga "ijara" asosida o'tgan futbolchilarga ular "ijara" asosida o'tgan klubga qarshi o'tkaziladigan futbol o'yinlarida ishtirok etishi taqiqlangan alohida holatlar sportchilarning huquqlari buzilganligining da'vo qilingan turlaridan biridir. Bu masalani shunday qonuniy tartibga solish kerakki, sportchiga boshqa futbol klubiga o'tishda (o'tkazishda) katta huquqlar beriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- O'zbekiston Respublikasi Konsitutsiyasi
- O'zbekiston Respublikasi Mehnat Kodeksi
- O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi
- Английской Премьер-лиги // URL: <http://www.premierleague.com/en-gb/news/features/the-premier-league-handbook-201213-explained.html> (дата обращения: 21.11.2014).
- Регламент РФС по статусу и переходам (трансферу) футболистов. Утвержден Исполкомом РФС 18 декабря 2006 г. // Официальный сайт Российского футбольного союза. URL: <http://www.rfs.ru> © А. Н. Ломов, 2015